

Česká republika
NÁLEZ
Ústavního soudu
Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy senátu Jana Musila a soudců Jana Filipa (soudce zpravodaje) a Vladimíra Kůrky o ústavní stížnosti stěžovatelky **Zoologické zahrady hl. m. Prahy**, IČ 00064459, se sídlem U Trojského zámku 3/120, Praha 7 – Troja, zastoupené JUDr. Tomášem Dobřichovským, Ph.D., advokátem Advokátní kanceláře Kříž a partneři s. r. o., se sídlem Dlouhá 13, Praha 1, proti rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 17. října 2011 č. j. 30 Cdo 5054/2009-109 a rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 8. září 2009 č. j. 3 Co 16/2009-86, za účasti Nejvyššího soudu a Vrchního soudu v Praze, jako účastníků řízení, a ak. mal. M. C., zastoupeného JUDr. Františkem Vyskočilem, Ph.D., advokátem Advokátní kanceláře Vyskočil, Krošlák & spol., se sídlem Voršilská 130/10, Praha 1, jako vedlejšího účastníka řízení, **takto**:

I. Rozsudkem Nejvyššího soudu ze dne 17. října 2011 č. j. 30 Cdo 5054/2009-109 a rozsudkem Vrchního soudu v Praze ze dne 8. září 2009 č. j. 3 Co 16/2009-86 bylo porušeno právo stěžovatelky na spravedlivý proces ve smyslu čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

II. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. října 2011 č. j. 30 Cdo 5054/2009-109 a rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 8. září 2009 č. j. 3 Co 16/2009-86 se **ruší**.

Odůvodnění

I.

Skutkové okolnosti případu a obsah napadeného rozhodnutí

1. Ústavní stížností ze dne 1. 2. 2012, doplněnou podáními ze dne 13. 2. 2012, 20. 3. 2012 a 27. 11. 2014, se stěžovatelka domáhala zrušení shora označených soudních rozhodnutí, a to pro porušení čl. 1 odst. 2, čl. 4 a čl. 89 odst. 2 Ústavy České republiky (dále jen „Ústava“), čl. 2 odst. 3, čl. 11 odst. 1 a čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“) a čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) a čl. 1 Dodatkového protokolu k Úmluvě.

2. Rozsudkem Městského soudu v Praze (dále jen „městský soud“) ze dne 7. 11. 2008 č. j. 37 C 180/2007-60 byla zamítnuta žaloba vedlejšího účastníka, který se domáhal, aby stěžovatelce jako žalované byla uložena povinnost zdržet se užití autorského

díla – logotypu ZOO Praha, vytvořeného vedlejším účastníkem na základě „Smlouvy o vytvoření díla“, uzavřené mezi ním a stěžovatelkou dne 1. 6. 1998 (dále jen „Smlouva“), současně vedlejšímu účastníkovi bylo uloženo nahradit stěžovatelce náklady řízení.

3. Napadeným rozsudkem Vrchního soudu v Praze (dále jen „vrchní soud“) byl k odvolání vedlejšího účastníka uvedený rozsudek městského soudu změněn tak, že stěžovatelce bylo uloženo zdržet se do dvou měsíců od právní moci rozsudku užití předmětného autorského díla, a dále jí byla stanovena povinnost zaplatit vedlejšímu účastníkovi náhradu nákladů řízení před soudem prvního stupně, jakož i řízení odvolacího. Proti tomuto rozsudku brojila stěžovatelka dovoláním, Nejvyšší soud je však zamítl ústavní stížností napadeným rozsudkem s tím, že se stěžovatelce nepodařilo správnost rozhodnutí odvolacího soudu ve výroku ve věci samé zpochybnit, neboť jeho úvaha, že účastníci si dne 1. 6. 1998 nesjednali platně smlouvu o šíření díla ve smyslu § 22 zákona č. 35/1965 Sb., o dílech literárních, vědeckých a uměleckých (autorský zákon), je správná, a to s ohledem na absenci všech obligatorních náležitostí takové smlouvy.

II.

Argumentace stěžovatelky

4. V ústavní stížnosti stěžovatelka uvádí, že obecné soudy při svém rozhodování zcela ignorovaly rozhodnutí Ústavního soudu, postupovaly striktně formalisticky, nebraly v úvahu jí navrhované důkazy a jejich neprovedení řádně neodůvodnily, takže napadená rozhodnutí jsou nepřezkoumatelná. Porušení čl. 1 odst. 2 Ústavy pak stěžovatelka vyvozuje z toho, že ve Smlouvě se obě strany dohodly nejen na vytvoření díla, ale taktéž na tom, že ona dílo získává do svého vlastnictví se všemi právy a povinnostmi, tj. právo s ním nakládat a užívat je dohodnutým způsobem. Vedlejší účastník ve smlouvě výslovně svolil, aby dílo bylo použito jako logo, načež toto bylo užito, šířeno a veřejně užíváno, a to také jako součást jiných souborných či spojených děl, do nichž je sám vedlejší účastník zařadil. Takovéto užití díla dle stěžovatelky nemá nic společného se Smlouvou, která byla soudy shledána neplatnou. Obecné soudy tak bez ohledu na vůli stran při uzavírání Smlouvy a při jeho realizaci, trvající až do 28. 11. 2006, měly vyložit normy tzv. podústavního práva striktně formalisticky, a porušit tak její právo na vyřízení věci spravedlivě, stejně jako její právo na ochranu vlastnictví.

5. Porušení čl. 4 a čl. 89 odst. 2 Ústavy stěžovatelka vyvozuje z toho, že obecné soudy bez právního důvodu nesmí odmítnout argumentaci opřenu o základní práva a svobody, což se v souzené věci stalo ve vztahu k argumentaci obsažené v dovolání, jež byla postavena na prioritě takového výkladu smlouvy, který nezakládá její neplatnost, resp. vycházející z toho, že obecné soudy nerespektovaly ustálenou judikaturu Ústavního soudu [např. nález ze dne 14. 4. 2005 sp. zn. I. ÚS 625/03 (N 84/37 SbNU 157)], který danou prioritu konstatoval.

6. Pokud jde o namítané porušení čl. 11 odst. 1 Listiny, stěžovatelka upozorňuje, že dané dílo bylo využíváno jako součást jiných souborných či spojených děl, přičemž takovéto užití prý nemá mít nic společného se Smlouvou. Tím, že rozhodnutí obecných soudů byla nejasná a neurčitá stran rozsahu zdržení se užití díla, je ohroženo její vlastnické právo k mnoha hmotným nosičům logotypu i k dalším souborným dílům,

která daný logotyp obsahují. V této souvislosti se stěžovatelka dovolává nálezu Ústavního soudu ze dne 7. 9. 2010 sp. zn. Pl. ÚS 34/09 (N 187/58 SbNU 647), přičemž tvrdí, že obecné soudy jí zbavily faktického práva užívat její majetek za účelem, pro který byl zhotoven, totiž pro užívání daného logotypu, v důsledku čehož došlo k faktickému vyvlastnění, a jí zbylo jen „holé vlastnictví“.

7. K porušení čl. 36 odst. 1 Listiny mělo dojít v důsledku formalistického přístupu, a to ve smyslu nálezu ze dne 21. 4. 2009 sp. zn. II. ÚS 571/06 (N 91/53 SbNU 171), který vedl k porušení jejího vlastnického práva a rozsáhlým následným škodám. Tvrdí, že na základě Smlouvy mělo být dílo užíváno na dobu neurčitou, Smlouva byla realizována do konce roku 2006, kdy došlo mezi stranami k rozkolu, přičemž důvodem podání žaloby byla osobní msta. Následně stěžovatelka klade otázku, zda danému zneužití práva pomocí formalistické interpretace má být poskytnuta ochrana. O vůli stran svědčí faktura vystavená vedlejším účastníkem, v jejímž textu stojí, že autorská odměna je odměnou za užití díla, k tomuto důkazu však obecné soudy nepřihlédly a nevypořádaly se s ním, v důsledku čehož jsou jejich rozhodnutí nepřezkoumatelná. Stěžovatelka dále upozorňuje, že text smlouvy je pouze prvotním přiblížením se k významu smlouvy, přičemž doslovný výklad může, ale nemusí být v souladu s vůlí stran; směřuje-li jejich vůle k jinému významu, a podaří-li se tuto vůli v soudním řízení ozřejmit, má shodná vůle účastníků smlouvy přednost před doslovným významem textu, přičemž stran ní je třeba usuzovat z vnějších okolností spojených s podpisem smlouvy a realizací smluvního vztahu.

8. V souvislosti s námitkou porušení čl. 6 odst. 1 Úmluvy a čl. 1 Dodatkového protokolu k Úmluvě stěžovatelka uvádí, že obecné soudy mají jednak povinnost při interpretaci zákonů zabránit faktickému odepření spravedlnosti účastníkům řízení a projednat spravedlivě jejich nárok, což se nestalo, a to (patrně) z toho důvodu, že nevzaly při svém rozhodování v potaz jí navrhané důkazy a tvrzení o vůli stran považovaly za nevýznamné, a jednak povinnost její právo chránit, na což prý rezignovaly.

9. V doplnění ústavní stížnosti ze dne 20. 3. 2012 stěžovatelka namítá také porušení čl. 2 odst. 3 Listiny, přičemž zčásti opakuje svou předchozí argumentaci, dále pak poukazuje na čl. VI Smlouvy i na to, že obě strany spolupracovaly až do roku 2006, během této doby vedlejší účastník žádné nároky nevzněl ani se nezmínil o tom, že by užívala dílo neoprávněně, po ukončení spolupráce však dospěl k závěru, že to, co dosud dostal zapláceno, není dostatečné, a že se ještě může na ní obohatit, což má představovat zřejmé zneužití práva. Argumentuje rovněž tím, že smlouva o šíření děl má obligatorní písemnou formu, zákon však již nevyžadoval, aby projevy účastníků smlouvy byly na těžce listině, přičemž ze Smlouvy i výše zmíněné faktury plyne vůle stran, že dílo má být šířeno, zároveň je v nich upraveno, jakým způsobem a jaká je výše odměny. V návaznosti na to obecným soudům vytýká, že nedostatečně akcentovaly autonomii vůle smluvních stran. V postupu vedlejšího účastníka pak stěžovatelka spatřuje zneužití práva, protože dodatečně využívá znění dané Smlouvy a svým konáním popírá své předchozí jednání trvajících 8 let. V této souvislosti poukazuje na judikaturu Nejvyššího soudu týkající se výkladu pojmu „dobré mravy“ a na náleze ze dne 3. 1. 2012 sp. zn. I. ÚS 170/11 (N 1/64 SbNU 3), v němž se Ústavní soud vyjadřuje k funkci práva a kde odmítá „mechanickou“ interpretaci a aplikaci právních předpisů s tím, že je třeba upřednostnit řešení racionální a spravedlivé.

10. V doplnění ústavní stížnosti ze dne 27. 11. 2014 stěžovatelka znovu zopakovala svou argumentaci, přičemž poukázala na to, že v mezidobí nabyt účinnosti nový občanský zákoník, který výslovně zakotvil povinnost výkladu smluvních ujednání jak se zřetelem na jazykový výklad, tak na vůli stran a předpokládaný účel smlouvy, přičemž význam těchto výkladových pravidel a zásad zákonodárce zdůraznil natolik, že rozhodl o jejich plné aplikovatelnosti na právní vztahy vzniklé v minulosti [§ 3030 ve spojení s § 2 odst. 3, § 3 odst. 2 písm. d), § 5, 6 a 8 nového občanského zákoníku]. Původní právní úprava sice mnohé tyto zásady obsahovala, nová právní úprava tyto uplatňuje širěji, podrobněji a klade na ně větší důraz. Výklad příslušných zákonných předpisů v souvislosti s daným skutkovým stavem dle stěžovatelčina názoru vybočil z pravidel ústavně souladného výkladu těchto norem, zvláště pak vzhledem k této nové právní úpravě.

11. V této souvislosti stěžovatelka (znovu ve stejném duchu) argumentuje obsahem Smlouvy a shora zmíněné faktury, jakož i následnou praxí smluvních stran, pokud jde o realizaci Smlouvy, a postupem vedlejšího účastníka, který tuto praxi po 9 letech popřel, přičemž výklad obecných soudů, že se smluvní strany nedohodly na šíření díla, pokládá za absurdní. Připouští, že právní problematika byla vzhledem k úpravě podle „starého“ autorského zákona poměrně složitá a že tento předpis stanovoval přísné podmínky, na jejichž základě mohlo být autorské dílo veřejně užito, resp. šířeno. Stěžovatelka přitom dle svých slov proti výchozím aspektům obecných soudů, pokud jde o problematiku smlouvy o šíření díla, žádné výhrady nemá, tyto teoretické závěry však prý byly aplikovány na danou skutkovou situaci zcela neodpovídajícím způsobem, resp. způsobem, který dlouhodobě Ústavní soud obecným soudům vytýká. Obecné soudy vyšly z toho, že smlouva o šíření díla nebyla platně uzavřena, neboť strany si nesjednaly odměnu za šíření díla, ale jen za jeho vytvoření, což stěžovatelka s ohledem na výše uvedené skutečnosti odmítá s tím, že takový závěr nelze z hlediska práva na spravedlivý proces přijmout, a v této souvislosti se dovolává nálezu ze dne 8. 10. 2014 sp. zn. II. ÚS 2095/14 (dostupný na <http://nalus.usoud.cz>), v němž Ústavní soud odmítl výklad obecných soudů, které posoudily obsah projednávané smlouvy jako neurčitý, s důsledkem neplatnosti této smlouvy, s tím, že jsou-li možné dva výklady, přednost má výklad, který nezakládá neplatnost smlouvy. V projednávané věci bylo minimálně možné vyvodit, že si smluvní strany platně smlouvu o šíření díla sjednaly, jak bylo výše uvedeno. Současně stěžovatelka upozorňuje na z judikatury Ústavního soudu plynoucí zásadu, podle níž musí výklad zákonných a podzákonných právních norem šetřit základní práva v co nejvyšší míře při současném dodržení účelu těchto norem, na zákaz uplatňovat přehnané nároky na formulaci smluv a na povinnost akcentovat, že smluvní strany nezamýšlí dát jimi vytvořenému aktu (smlouvě) absurdní nebo nerozumné důsledky. V této souvislosti upozorňuje, že by sotva bylo možné pokládat za rozumné, aby si smluvní strany dohodly vytvoření díla, aniž by bylo sjednáno i jeho šíření, tj. možnost vytvoření díla vůbec reálně veřejně využívat.

III.

Vyjádření účastníků a vedlejšího účastníka řízení

12. Nejvyšší soud pouze odkázal na obsah odůvodnění svého rozhodnutí s tím, že není názoru, že by jím byla dotčena ústavně garantovaná práva stěžovatelky. To stejné pak zopakoval v doplňujícím vyjádření ze dne 6. 1. 2015.

13. Vrchní soud v Praze rovněž jen odkázal na odůvodnění svého rozsudku. V doplňujícím vyjádření ze dne 6. 1. 2015 vyslovil názor, že se v odůvodnění svého rozsudku vypořádal s argumenty obsaženými jak v doplnění ústavní stížnosti ze dne 27. 11. 2014, tak ve stěžovatelčině replice, a dodal, že nemůže ve svém vyjádření hodnotit právní argumenty podrobněji než ve svém rozhodnutí a že jeho procesní postup plyne z obsahu spisu.

14. Vedlejší účastník upozornil, že Smlouva byla vytvořena a předložena k podpisu stěžovatelkou a jím byla akceptována, ve Smlouvě bylo obsaženo z jeho hlediska podstatné ujednání o době neurčité pro možnost užití díla stěžovatelkou – šlo o „pojistku“ pro případ, že by stěžovatelka dílo užívala v rozporu s jeho osobním uměleckým přesvědčením, příp. mimo kontext vymezený Smlouvou; jeho vůlí bylo tedy uzavřít smlouvu, kterou lze vypovědět v tříměsíční výpovědní době, bez nutnosti složitějšího dokazování stran naplnění výpovědních důvodů, a že to byla i stěžovatelčina vůle, svědčí čl. VI bod 1 Smlouvy. Pokud stěžovatelka svůj procesní postoj opírá o tvrzení o platnosti Smlouvy, pak tato obrana není důvodem ke zrušení rozhodnutí soudů, kterými jí bylo uloženo zdržet se užití logotypu, neboť pak bylo ujednáno užití na dobu neurčitou, s možností ji vypovědět, což také řádně učinil. O případném rozporu s dobrými mravy by bylo možné uvažovat, jestliže by inkasoval odměnu za vytvoření díla, a v okamžiku, kdy by stěžovatelka na svůj náklad vyrobila propagační předměty s logotypem, smlouvu vypověděl. Sama stěžovatelka však poukazuje na to, že logo užívala v masovém měřítku po dobu osmi let za odměnu 50 000 Kč, tedy v ceně přiměřené hodnotě vlastního uměleckého díla na svém hmotném nosiči, nikoliv v hodnotě šíření díla, jak bylo prokázáno.

15. Argumentuje-li stěžovatelka nálezy Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 625/03 a dalšími, pomíjí fakt, že formalismus je vytýkán tam, kde jsou možné dva výklady – jeden pro a druhý proti platnosti smlouvy, v daném případě však, pokud jde o zákonem stanovené náležitosti smlouvy o šíření díla, není možný jiný výklad než ten, že Smlouva tyto náležitosti nemá. Současně vedlejší účastník poukazuje na stěžovatelkou uváděné rozhodnutí sp. zn. I. ÚS 170/11, podle kterého sporná ustanovení by neměla být vykládána ve prospěch toho, kdo sepsal text smlouvy.

16. Poukazuje-li stěžovatelka na rozhodnutí sp. zn. III. ÚS 495/05 a další, které se týkají závaznosti právního názoru Ústavního soudu, pomíjí, že právní názor se vztahuje pouze na skutkově a právně obdobné případy, ovšem žádné z citovaných rozhodnutí se ani přibližně obdobného případu netýkalo, navíc stěžovatelka neobratně zaměňuje kasační a precedenční závaznost, přičemž v projednávané věci dosud Ústavní soud nerozhodoval. Odkaz na nálezy sp. zn. Pl. ÚS 34/09 je mimo rámec předmětu řízení, neboť stěžovatelka nepochopila rozdíl mezi hmotným substrátem díla a licencí k užití díla, kdy vlastnictví díla nelze ztotožňovat s právem toto dílo šířit, reprodukovat, atp.

17. K tvrzené nemravnosti vedlejší účastník uvedl, že stěžovatelka přesto, že se užití díla mělo výlučně vztahovat k její propagaci, vyráběla a prodávala upomínkové předměty s rozmnoženinou loga, což je čistě komerční užití, kde prvotním cílem je dosažení zisku z prodeje. S ohledem na výše uvedené vedlejší účastník navrhl zamítnutí ústavní stížnosti.

18. V podání ze dne 6. 1. 2015 se vedlejší účastník vyjádřil k doplnění ústavní stížnosti ze dne 27. 11. 2014. V první řadě upozornil, že stěžovatelka sice namítá porušení práva

na spravedlivý proces z důvodu přílišné „formálnosti“ výkladu, ale současně nepopírá, že posuzované smlouvy neměly náležitosti požadované zákonem. Z toho vyvodil, že stěžovatelka si hodlá vymoci posouzení historicky vzdálených vztahů prizmatem současnosti, resp. nového a jiného zákona. Takový postoj nelze označit za spravedlivý, či pro účastníky předvídatelný, přičemž tvrdí, že by vedl k disproporci v rozhodování obdobných věcí. Za zásadní rovněž považuje, že je výtvarník a stěžovatelce žádné smlouvy k uzavření nepředkládal, ty jsou stěžovatelčiným dílem, a proto ji musí stíhat pravidlo „při nejasnosti v neprospěch“, bez ohledu na to, zda je v oboru profesionál, či nikoliv, a současně jako účelovou odmítá její argumentaci, že je veřejnoprávní korporací. Dodal, že na rozdíl od stěžovatelky neshledal v nálezu Ústavního soudu ze dne 8. 10. 2014 sp. zn. II. ÚS 2095/14 žádné souvislosti s projednávanou ústavní stížností a že se zřejmě stěžovatelka považuje za občana, když se dovolává principu priority občana nad státem, a to v situaci, kdy se sama označuje za veřejnoprávní korporaci.

19. V tomtéž podání se vedlejší účastník vyjádřil i ke stěžovatelčině replice ze dne 8. 8. 2014, a to tak, že neobsahuje nic nového, a k replice ze dne 15. 8. 2014 v tom smyslu, že jde o invektivu vůči soudcům a o snahu vyvolat dojem, že jako příspěvková organizace nemusí být považována za profesionála a že jedním z jejích cílů není hospodářská činnost, což mu nepřísluší komentovat, neboť toto není předmětem řízení, a povaha činnosti stěžovatelky je jistě Ústavnímu soudu známa.

IV.

Replika stěžovatelky

20. V replice stěžovatelka uvedla, že jak vrchní, tak Nejvyšší soud svými vyjádřeními jen potvrzují, co je vyčítáno jejich rozsudkům, tedy formalismus a setrvalé ignorování nálezů Ústavního soudu a nutnosti jejich aplikace do každodenní praxe.

21. K vyjádření vedlejšího účastníka stěžovatelka uvedla, že z něho plynou skutečné motivy jeho jednání, tj. finanční profit. V této souvislosti připomněla výpověď Petra Fejka, bývalého ředitele, učiněnou u městského soudu dne 17. 1. 2013 ve věci vedené pod sp. zn. 15 Cm 188/2009, podle níž spory vznikly poté, co vedlejší účastník neoprávněně požadoval doplacení honorářů ve výši 2 000 000 Kč. Upozorňuje, že to nebyla ona, ale vedlejší účastník, kdo zneužíval možná částečně nejasné znění Smlouvy, a to způsobem, který by mohl být hodnocen jako postavení pod nátlak a uvedení do stavu tísně. K tvrzení vedlejšího účastníka ohledně komerčního užití jeho díla stěžovatelka uvádí, že je veřejnoprávní korporace (příspěvková organizace), která se nezajímá o komerční aspekty své činnosti tak, že by měly být v popředí jejího zájmu, přičemž případný zisk z prodeje upomínkových předmětů je zcela marginální a jde na podporu činnosti, pro který byla zřízena. Má-li vedlejší účastník za to, že Smlouva byla vlastně licenční smlouvou, kdy jako autor logotypu mohl v podstatě kdykoliv po svévolném ukončení díla požadovat jakoukoliv další cenu za její užívání, ve své podstatě by to znamenalo, že by ve Smlouvě nebyla ani určena obligatorní náležitost smlouvy, totiž cena díla nebo určení konstrukce této ceny. To stěžovatelka považuje za účelovou dezinterpretaci Smlouvy, odporující dlouhodobému předchozímu oboustrannému plnění oběma smluvními partnery. K tomu dodává, že znění Smlouvy bylo ovlivněno zněním autorského zákona, které samo trpělo řadou nejasností, ba dokonce „nemožností“ uzavřít smlouvu v takovém rozsahu a formě, které „by

odpovídaly nutnosti právní úpravy, která nastala následně“, a vedlejší účastník této nejasnosti a nedostatečnosti zákona bezostyšně využívá k interpretaci Smlouvy ve svůj prospěch, přičemž nové znění autorského zákona tyto nedostatky, jejichž důsledkem je i projednávaný spor, odstranilo. Stěžovatelka upozorňuje na (údajné) vyjádření vedlejšího účastníka, že Smlouva byla vypovězena proto, že již několik let předmětné logo neužívá, takže má být zřejmé, že se jedná o zneužití práva, kdy se domáhá na základě formálně právního posouzení Smlouvy plnění za něco, z čeho druhá strana nemá žádný prospěch. Konečně upozorňuje i na to, že vedlejší účastník po dlouhou dobu sekundárně těžil z úspěchů stěžovatelky, nyní, kdy se jejich zájmy rozešly, jsou jeho podání obráceny nejen k vlastnímu zisku, ale k úmyslu ji poškodit v mediálním prostoru.

22. V doplnění své repliky stěžovatelka poukázala faktury vystavené vedlejším účastníkem, z nichž má (s ohledem na text, který je v nich obsažen) zřetelně plynout vůle vedlejšího účastníka převést na ni za úplatu celý souborný obsah práva „užít“ dílo. Existence těchto faktur, resp. s nimi související argumentace byla soudy ignorována, což představuje porušení § 132 občanského soudního řádu a v důsledku toho i práva na spravedlivý proces, jak má plynout z nálezu ze dne 6. 9. 2005 sp. zn. I. ÚS 643/04 (N 171/38 SbNU 367).

V.

Formální předpoklady projednání návrhu

23. Ústavní soud posoudil splnění podmínek řízení a shledal, že ústavní stížnost byla podána včas oprávněnou stěžovatelkou, která byla účastnicí řízení, ve které bylo vydáno rozhodnutí napadené ústavní stížností, a Ústavní soud je k jejímu projednání příslušný. Stěžovatelka je právně zastoupena v souladu s požadavky § 29 až 31 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o Ústavním soudu“) a ústavní stížnost je přípustná (§ 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu *a contrario*), neboť stěžovatelka vyčerpala všechny zákonné procesní prostředky k ochraně svého práva.

VI.

Posouzení ústavní stížnosti

24. Ústavní soud konstatuje, že jako orgán ochrany ústavnosti (čl. 83 Ústavy) není součástí soustavy obecných soudů (srov. čl. 90 a čl. 91 odst. 1 Ústavy) a nepřísluší mu právo dozoru nad rozhodovací činností obecných soudů; k takovému dozoru či kontrole je Ústavní soud oprávněn pouze za situace, kdy obecné soudy svými rozhodnutími zasahují do ústavně zaručených základních práv a svobod jednotlivce a nerespektují nový hodnotový základ právního řádu daný zejména ústavním pořádkem a mezinárodními závazky České republiky. Proto Ústavní soud napadená soudní rozhodnutí přezkoumal (toliko) z pohledu porušení ústavně zaručených základních práv a svobod, jak je stěžovatelkou namítáno v ústavní stížnosti, načež dospěl k závěru, že ústavní stížnost je důvodná.

25. Stěžovatelka vyjadřuje nesouhlas se způsobem, jakým obecné soudy interpretovaly Smlouvu (zejména pak její čl. III bod 1, který zní: „*Objednatel se zavazuje zaplatit autorovi za vytvořené dílo smluvními stranami výslovně dohodnutou částku 8 000 Kč,*

která je určena výší autorské odměny a nákladů na pořízení díla.“), přičemž má za to, že Smlouva obsahuje i platnou smlouvu o šíření díla ve smyslu § 22 autorského zákona. Argumentuje tím, že je třeba předmětné ujednání vykládat podle skutečné vůle smluvních stran, kterou bylo uzavřít vedle smlouvy o vytvoření díla i smlouvu o jeho šíření, přičemž částka uváděná v čl. III bodu 1 Smlouvy představuje jak cenu (odměnu) za vytvoření díla, tak za jeho šíření. Současně stěžovatelka obecným soudům vytýká, že vedlejšímu účastníkovi poskytly ochranu, ačkoliv z jeho strany má jít o zjevné zneužití práva.

26. Jak patrně z napadených soudních rozhodnutí, vrchní soud se zabýval otázkou, zda mezi smluvními stranami byly dohodnuty všechny obligatorní náležitosti smlouvy o šíření díla (§ 22 odst. 3 autorského zákona), načež dospěl k závěru, že Smlouva postrádá ujednání o odměně autora za šíření díla (její „stanovení“), neboť v jejím čl. III, který se týká autorské odměny, byla výslovně dohodnuta jen odměna za vytvoření díla. Vzhledem k výše uvedenému je zřejmé, že jádro souzené věci spočívá v otázce, zda obecné soudy vyložily předmětné ujednání smluvních stran vadně, a to do té míry, že jejich postup je s to založit porušení ústavnosti. Tak by tomu mohlo být, pokud by obecné soudy (svévolně) odmítly respektovat kogentní normy, které způsob výkladu právních úkonů upravují, v daném rámci především ty, které obsahuje ustanovení § 35 odst. 2 a § 37 odst. 1 („starého“) občanského zákoníku, resp. jejich ústavně konformní interpretaci, jak plyne z poměrně bohaté judikatury Ústavního soudu.

27. Z prvně uvedeného ustanovení plyne, že vedle gramatického výkladu obsahu právního úkonu lze, resp. je nutno použít i jiné výkladové metody a v tomto rámci je třeba přihlížet zejména k vůli jednajících osob. Toto pravidlo bylo dále rozvíjenou judikaturou Ústavního soudu, která – ve stručnosti řečeno – ještě více posílila význam vůle osob, které úkon učinily, a to jako prioritní před jazykovým projevem [viz např. nález ze dne 14. 4. 2005 sp. zn. I. ÚS 625/03 (N 84/37 SbNU 157) či ze dne 8. 10. 2014 sp. zn. II. ÚS 2095/14 (všechna rozhodnutí Ústavního soudu jsou dostupná na <http://nalus.usoud.cz>)]. V této souvislosti nutno doplnit, že rovněž Nejvyšší soud klade důraz na vůli účastníků s tím, že pod výklad „podle ... jazykového vyjádření“ („jazykový projev“) nezahrnuje jen výklad čistě gramatický, ale i výklad systematický a výklad podle pravidel logiky a logických argumentů pro výklad práva; např. v rozsudku ze dne 22. 8. 2011 sp. zn. 25 Cdo 1569/99 se uvádí, že ustanovení § 35 odst. 2 občanského zákoníku „předpokládá, že o obsahu právního úkonu může vzniknout pochybnost, a pro takový případ formuluje výkladová pravidla, která ukládají soudu, aby tyto pochybnosti odstranil výkladem založeným na tom, že vedle jazykového vyjádření právního úkonu vyjádřeného slovně podrobí zkoumání i vůli jednajících osob. Jazykové vyjádření právního úkonu zachycené ve smlouvě je proto nejprve vykládáno prostředky gramatickými (z hlediska možného významu jednotlivých použitých pojmů), logickými (z hlediska vzájemné návaznosti použitých pojmů) či systematickými (z hlediska řazení pojmů ve struktuře celého právního úkonu). Kromě toho lze obsah právního úkonu posoudit i podle vůle stran v okamžiku uzavírání smlouvy, avšak za podmínky, že tato vůle není v rozporu s tím, co plyne z jazykového vyjádření úkonu.“.

28. Z výše uvedeného ustanovení dále plyne, že takovýto výklad nemůže být v rozporu s jednoznačným jazykovým projevem {srov. také výše citovaný rozsudek Nejvyššího soudu, kde se uvádí, že „jestliže jsou pojmy použité k jazykovému vyjádření obsahu písemné smlouvy natolik jednoznačné, že z nich nelze ani s přihlédnutím k tvrzené vůli

účastníka smlouvy usuzovat na jiný obsah tohoto právního úkonu, nelze obsah smluvního ujednání vyložit v rozporu s jazykovým projevem“; rovněž právní teorie v souvislosti s výkladem ustanovení § 35 odst. 2 („starého“) občanského zákoníku zastává názor, že „[s]kutečná vůle toho, kdo právní úkon učinil, může být při [...] výkladu [projevu vůle] relevantní jen za předpokladu, že není v rozporu s jednoznačným jazykovým projevem vyjádřeným písemně. Jednou vyjádřený obsah právního úkonu (smlouvy) lze vykládat jen tímto způsobem; nelze však výkladem již jednou učiněný projev vůle doplňovat, měnit či dokonce jej nahrazovat, pokud ji účastník neměl, popř. měl, ale neprojevil ji“ (viz Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M., a kol.: *Občanský zákoník I, Komentář*, C. H. Beck, 2. vydání 2009, s. 325). Na okraj možno dodat, že nový občanský zákoník dané pravidlo již neobsahuje, dokonce právní doktrína připouští, že na základě tzv. hypotetické vůle stran může soud obsah právních ujednání (a to již na rámec jejich interpretace) doplňovat či měnit, byť záměr zákonodárce, jak plyne z důvodové zprávy, byl zřejmě poněkud jiný (viz Melzer, F., Tégl, P., a kol.: *Občanský zákoník – velký komentář, Svazek I, Nakladatelství Leges, s. r. o., 2013, s. 116 a násl.*).

29. Podle tehdy platné právní úpravy, resp. judikatury, která se na ni váže, musel existovat elementární soulad mezi (zjištěnou) vůlí smluvních stran a její vnější manifestací (v daném případě ve formě slovního písemného projevu), a pokud skutečná vůle nenašla ve svém vnějším projevu žádný odraz, při interpretaci příslušného smluvního ujednání ji nebylo možné (jemu navzdory) prosadit. Současně však nutno vzít v úvahu, že každý, tedy i jednoznačný jazykový projev je (a bylo) třeba interpretovat [minimálně právě co do otázky jeho (ne)jednoznačnosti], v kterémžto procesu pak má (a měla), jak plyne z judikatury Ústavního soudu (viz výše), právě vůle smluvních stran zcela dominantní úlohu, kdy společný úmysl stran má přednost před doslovným či objektivním významem použitých slov, a dojde-li k rozporu mezi ním formálním projevem, má přednost právě zmíněný úmysl. Lze si položit otázku, zda existují nějaké meze ohledně použití tohoto, Ústavním soudem opakovaně akcentovaného principu; univerzální řešení zřejmě není k dispozici, a bude tak záležet na konkrétních okolnostech případu, kdy ve hře může být i princip právní jistoty, ochrany práv třetích osob, apod. Nicméně na řešení této otázky rozhodnutí obecných soudů postaveno není, a proto se jí Ústavní soud dále nezabýval.

30. V souzené věci pak bylo klíčovou otázkou, jaká byla skutečná vůle smluvních stran, a dále, zda jazykový projev ve Smlouvě (resp. v té části, kde je upravena odměna autora) je natolik jednoznačný, a to přes použití výše uvedených výkladových metod, že se skutečná, avšak s tímto projevem snad nekorespondující vůle účastníků prosadit nemůže. Tyto otázky, byť je takto výslovně neformuloval, posuzoval městský soud; v této souvislosti sice konstatoval, že se stěžovatelka jako objednatelka zavázala zaplatit částku 50 000 Kč za „vytvoření díla“ (viz str. 4 rozsudku), nicméně Smlouvu, resp. sporné ujednání na základě zjištěných skutečností vyložil tak, že odměna byla vůlí stran sjednána za vytvoření i užití díla (viz str. 4 a 6 rozsudku). Vrchní soud vyšel z toho, že v čl. III bodu 1 Smlouvy byla sjednána odměna za vytvoření, nikoliv již za šíření díla, a se zmíněným názorem vrchního soudu se pak ztotožnil dovolací soud, jenž pouze konstatoval, že předmětné ujednání neobsahuje všechny obligatorní náležitosti smlouvy o šíření díla.

31. Ústavní soud se s takovýmto přístupem odvolacího a dovolacího soudu nemohl ztotožnit. V první řadě nutno zmínit, že Smlouva obsahuje pojem odměna „za vytvoření díla“. Již jen z takového jazykového projevu plyne eventualita, že si smluvní strany pro

tuto věc mohly zvolit terminologii odlišnou od autorského zákoníku. Z napadených rozsudků je však patrné, že odvolací a dovolací soud vyšly ze zákonného významu pojmu „vytvoření díla“ a „šíření díla“ v duchu autorského zákona z roku 1965, tyto postavily do kontrapozice, aniž by si však položily právě otázku smluvního významu použitých pojmů, a to navzdory skutečnosti, že jde o výklad smluvního projevu vůle osob (navíc právních laiků), a nikoli vůle zákonodárce pocházející z historicky jiné doby, navíc podle „starého“ práva (viz níže); ve spojení se zákonnou terminologií pak uvedené ustanovení Smlouvy vykládaly izolovaně, jen skrze ně samotné, aniž by však přihlédly k používání pojmů v ostatních částech smlouvy, což je pro kontextuální výklad *conditio sine qua non* (viz výše).

32. Stejně tak nepřihlédly k době, kdy byla tato Smlouva uzavírána, tedy k situaci, ve které pro ono rozlišení (dnes pro mnohé málo srozumitelné) již nebyly dány společenské podmínky jak z hlediska odstranění plánovaného hospodaření (včetně plánování a cenzurní kontroly šíření děl), tak z hlediska toho, že v době praktikované cenzury a politických zásahů se nepředpokládalo, že každé vytvořené dílo bude nutné také možno z řady důvodů šířit např. proto, že by se mohlo dostat do rozporu s účelem kulturní politiky státu podle čl. 16 odst. 1 nebo zájmy pracujícího lidu podle čl. 28 odst. 1 Ústavy z roku 1960. Tento formální výklad zákona z roku 1965 by bylo možno akceptovat do roku 1989, stěží však poté, co se zcela zásadním způsobem změnilы společenské vztahy, na které se měly oba pojmy autorského práva z jiné historické doby aplikovat. Na potřebu takového přístupu Ústavní soud upozorňoval v minulosti v řadě nálezů, ve kterých se musel vyrovnat s postojem obecných soudů k výkladu starého práva po listopadu 1989, kdy – jak by mělo být všeobecně známo – došlo v Československu, nyní v České republice, k zásadním politickým a ekonomickým změnám. V jejich důsledku byl zaveden nový hodnotový systém moderní demokratické společnosti, pod jehož prizmatem je třeba i při zachování (zásadní) kontinuity se „starým právem“ výklad a použití právních norem podřídít jejich obsahově materiálnímu smyslu. Ústava proto jasně akcentuje hodnotovou diskontinuitu se „starým (komunistickým) režimem“ a zdůrazňuje ochranu základních práv a svobod, jež z ústavního pořádku České republiky vyplývají, a to nejen pro oblast trestního práva [zejména náleze ze dne 26. 3. 2003 sp. zn. Pl. ÚS 42/02 (N 42/29 SbNU 389; 106/2003 Sb.)], nýbrž i pro další odvětví [např. nálezy ze dne 25. 1. 2005 sp. zn. Pl. ÚS 25/04 (N 14/36 SbNU 155; 134/2005 Sb.), ze dne 18. 11. 2003 sp. zn. I. ÚS 137/03 (N 135/31 SbNU 199), ze dne 28. 7. 2004 sp. zn. I. ÚS 599/03 (N 105/34 SbNU 107), ze dne 12. 2. 2009 sp. zn. II. ÚS 1693/08 (N 27/52 SbNU 267), ze dne 26. 6. 2012 sp. zn. I. ÚS 2050/11 (N 125/65 SbNU 615) a řada dalších]. Vzhledem k tomu, že již není třeba plánovat papír, kapacity tiskáren či další materiální podmínky šíření díla, *nota bene* za situace, kdy také neexistují takové instituce jako Hlavní správa tiskového dohledu, Ústřední publikační zpráva, úřady pro tisk a informace a další často i neformální nástroje kontroly „šíření děl“ užívané za minulého režimu, není možné zůstávat u výkladu pojmů zákona z roku 1965 v případě Smlouvy z roku 1998 tak, jak by se stalo za podmínek „starého“ režimu v mezích Ústavy z roku 1960. I zde proto nutno uplatnit Ústavním soudem opakovaný požadavek, aby se i staré právní předpisy, pokud existují, vykládaly tak, jak to odpovídá nové společenské situaci. Totéž platí pro odůvodnění rozsudku odvolacího soudu z hlediska toho, jaký význam pro výklad Smlouvy přikládá obratu „smlouva musí stanovit“ v § 22 odst. 3 autorského zákona z roku 1965.

33. Již zmíněná skutečnost, že čl. III bod 1 Smlouvy neobsahuje smluvní termín „odměna za vytvoření díla“, ale „odměna za vytvořené dílo“, nutně otevírá možnost výkladu, podle kterého odměna mohla být Smlouvou stanovena nejen za vytvoření díla (ve smyslu autorského zákoníku), ale i za jeho šíření. Minimálně však je evidentní, že samotný gramatický výklad tohoto ujednání nevede k jednoznačnému závěru, což o to více vyvolává potřebu interpretace Smlouvy jako celku (viz k tomu její čl. VI a VIII), na základě (i) dalších výkladových metod (viz níže). Předtím však Ústavní soud připomíná, že sám vrchní soud dospěl k závěru, že Smlouva obsahovala obligatorní náležitosti smlouvy o šíření díla, tedy až na výslovné smluvní zakotvení odměny za šíření díla, což bylo důvodem, proč Smlouvu v části zakotvující šíření díla shledal neplatnou (viz str. 8 rozsudku nahoře). Z toho však plyne podstatná skutečnost, tedy že i podle uvedeného soudu má z textu Smlouvy vyplývat záměr smluvních stran sjednat (též) smlouvu o šíření díla, popř. smlouvu smíšenou (v tomto duchu i dovolací soud). Dlužno podotknout, že takový smluvní úmysl zjevně odpovídal povaze věci, protože pouhé vytvoření díla, bez možnosti jej šířit (veřejně užívat), což je s logem ZOO neodmyslitelně spojeno, by pro stěžovatelku nemělo žádný význam. Takový postup, jak shora uvedeno, měl svůj základ v jiných společenských poměrech, což ale lze obtížně podsouvat stranám Smlouvy z roku 1998, takže pro dovolávání se závěrů judikátu z roku 1973, popř. komentáře k autorskému zákonu z roku 1982, není s ohledem na výše uvedené přesvědčivé.

34. Vzhledem k tomu, že záměrem smluvních stran nepochybně bylo sjednat smlouvu o šíření díla, bylo nezbytné řešit, zda sporné ujednání o ceně obsažené v čl. III bodu 1 Smlouvy mělo podle vůle smluvních stran zahrnout jen odměnu za vytvoření díla, a odměnu za šíření díla si smluvní strany opomněly ve Smlouvě sjednat, nebo zda toto ujednání mělo představovat jak odměnu za vytvoření díla, tak za jeho šíření, kdy smluvní strany vycházely z toho, že částka uvedená v citovaném ujednání zahrnuje obě tyto složky, to např. i z důvodu, že mylně pod širší pojem vytvoření díla podřadily i pojem šíření díla (což by bylo pochopitelné, protože i § 27 odst. 1 autorského zákona u smlouvy o vytvoření díla hovoří o „užití“ díla, a nejen právní laik si to může vyložit tak, že jde i o veřejné užití; ostatně vrchní soud na str. 6 dole opravuje soud nalézací, že nejde o smlouvu o „užití díla“, ale správně o „šíření díla“; i Nejvyšší soud v napadeném rozsudku rozsáhle vysvětluje, že smlouva o vytvoření díla podle autorského zákona nemá sama povahu smlouvy o šíření díla, přičemž vytýká stěžovatelce, že „zcela fatálně nerozlišuje právě mezi oběma smluvními typy...“).

35. Se závěry odvolacího a dovolacího soudu by mohlo korespondovat, že smlouva byla nazvána „Smlouva o vytvoření díla“ a že je v ní odkazováno jen na ustanovení autorského zákona zakotvující smlouvu o vytvoření díla, stejně jako to, že její čl. I vymezuje předmět smlouvy a v čl. II se hovoří o vytvoření díla. Na straně druhé se v čl. I Smlouvy hovoří i o jeho „realizaci ... pro dojednaný účel“, současně vedlejší účastník v ní, a to prostřednictvím čl. IV bodu 2, uděluje stěžovatelce výslovné svolení k užití vytvořeného díla odpovídajícímu dohodnutému účelu. Ten pak plyne (i) z čl. VI, v němž vedlejší účastník uděluje stěžovatelce svolení, aby jím vytvořené dílo, které je předmětem Smlouvy, bylo použito „jako logo a takto bylo užito, šířeno a veřejně užíváno pro účely reklamy, propagace a další komunikace prostřednictvím tiskovin, tisku, rozhlasu, televize, velkoplošných i jiných reklam a služeb v rozsahu potřeb reklamy a propagace“ stěžovatelky „v období ode dne podpisu této smlouvy na dobu neurčitou“, přičemž ta se zavazuje „šířit dílo na vlastní účet po stanovenou dobu“. Dále čl. VIII nese název „Užití a šíření díla“, přičemž se v něm odkazuje na autorský zákon

a další právní předpisy „pro práva a povinnosti neuvedené v obsahu této smlouvy“. Rovněž tato část Smlouvy si vyžadovala odůvodnění z hlediska kategorických závěrů odvolacího a dovolacího soudu. Totéž možno uvést ve vztahu k čl. I Smlouvy, označenému jako „Vytvoření a realizace díla“, což nevylučuje, že směřoval nejen k vytvoření díla, ale i k jeho užití formou šíření, což zase na základě systematického výkladu citovaných smluvních ustanovení nevylučovalo možnost čl. III vyložit tak, že pojednává nejen o odměně za vytvoření, ale i za šíření díla (tomu ostatně nasvědčuje i jeho název „Dohoda o ceně“, pod nějž je možné podřadit i cenu za šíření díla).

36. S ohledem na výše uvedené důvody má Ústavní soud za to, že za pomoci gramatického, logického a systematického výkladu čl. III bodu 1 Smlouvy (resp. v něm obsaženého termínu odměna za „vytvořené dílo“), jenž přihlíží k terminologii použité v dalších částech Smlouvy, nelze v první řadě dospět k závěru, že by projev vůle stran Smlouvy, jak při jejím uzavření, tak po následující období více jako osmi let, byl „jednoznačný“ natolik, aby se vůči němu nemohla „prosadit“ (případná) vůle smluvních stran upravit si jeho prostřednictvím plnění jak za vytvoření, tak za šíření díla. Z toho následně plyne, že v souzené věci bylo zcela nezbytné posoudit právě to, jaká byla – s ohledem na již analyzovaný obsah Smlouvy – skutečná vůle smluvních stran, jak to odpovídá požadavkům, které na výklad smluvních ujednání klade současné právo z pohledu respektování čl. 2 odst. 3, čl. 26 odst. 1 a čl. 34 Listiny z roku 1991, nikoli pak z hlediska čl. 7, čl. 16 a čl. 28 Ústavy z roku 1960. V tomto směru nebylo třeba čekat na výslovnou úpravu prozařování (viz již náleze ze dne 24. 9. 1998 sp. zn. III. ÚS 139/98 a jej sledující konstantní judikatura Ústavního soudu) těchto zásad do oblasti soukromého práva, jak to nyní činí nový občanský zákoník.

37. V této souvislosti nutno zdůraznit, že na vůli smluvních stran nelze usuzovat jen na základě izolovaně braných článků samotného textu Smlouvy (resp. jeho výkladu) a okolností, za jakých k danému úkonu došlo, ale i z následného chování smluvních stran po řadu let platnosti Smlouvy, přičemž stěžovatelka v soudním řízení i v tomto ohledu přednesla konkrétní argumenty, když poukázala na text faktury č. 9/1998, kterou vystavil vedlejší účastník, ale i obecně na okolnosti, za jakých probíhala vzájemná spolupráce mezi ní a vedlejším účastníkem. Bez významu, z hlediska posuzování skutečné vůle smluvních stran, přitom nemusí být ani snaha vedlejšího účastníka o ukončení Smlouvy, přesněji (jak plyne z povahy věci) v ní obsažené smlouvy o šíření díla, výpovědi, neboť takový postup vycházel z předpokladu, že tato byla řádně uzavřena, jen vedlejší účastník již neměl zájem na jejím dalším pokračování.

38. Ústavní soud svými úvahami nikterak nemíní zasahovat do rozhodovací činnosti obecných soudů, jde-li o řešení skutkových a právních otázek (spočívají-li v rovině „podústavního práva“), nemůže však již přejít, jestliže tato jejich činnost nerespektuje ústavněprávní a hodnotový rámec, který je v případě interpretace soukromoprávních smluv (jako je tomu zde) vymezen (ústavním) principem autonomie vůle smluvních stran odvozovaným z principu priority občana nad státem, jak je upraven v čl. 1 Ústavy a z principu smluvní volnosti ve smyslu čl. 2 odst. 4 Ústavy a v korespondujícím ustanovení čl. 2 odst. 3 Listiny; podle něho vůle účastníků smlouvy hraje při vytváření smluv a její interpretaci zásadní roli, přičemž nelze akceptovat právní formalismus orgánů veřejné moci a jimi vznášené přehnané nároky na jejich formulaci [viz např. náleze ze dne 11. 11. 2009 sp. zn. IV. ÚS 128/06 (N 235/55 SbNU 267)]; proto také logicky platí, že existuje-li vícero plausibilních interpretací, z nichž některé respektují nepochybně vyjádřenou vůli účastníků právního vztahu, zatímco jiné – byť formálně

jinak udržitelné – jejich vůli deformují či dokonce zcela popírají, musí dostat přednost výklad prvně uvedený [nález ze dne 23. 4. 2013 sp. zn. IV. ÚS 1783/11 (dostupný na <http://nalus.usoud.cz>)].

39. Vrchní soud se otázkou skutečné vůle účastníků daného smluvního vztahu, na základě interpretace Smlouvy samotné, prakticky nezabýval, a pouze konstatoval, že ve Smlouvě nebylo výslovně a nepochybně sjednáno, že uvedená odměna je i odměnou za užití díla, stejně tak se nezabýval hodnocením relevantních skutkových okolností. Nejvyšší soud se pak jen s daným závěrem ztotožnil, aniž by vysvětlil, jak dovoláním napadený rozsudek ob stojí ve světle judikatury Ústavního soudu, natož pak judikatury jeho vlastní, přičemž nijak nereagoval na stěžovatelčinu (dlužno zdůraznit) právní argumentaci ohledně posouzení otázky platnosti smlouvy o šíření díla. Důvodem takového postupu zjevně bylo, že vůli účastníků uvedené soudy považovaly za daných okolností za irelevantní, což je ovšem předpokladem chybným, jak bylo výše vyloženo. Z tohoto důvodu je třeba, aby se obecné soudy otázkou skutečné vůle účastníků Smlouvy pečlivě zabývaly, přičemž za tímto účelem provedou posouzení obsahu předmětné smlouvy na základě zmíněných výkladových metod a zhodnotí provedené důkazy, eventuálně v potřebném rozsahu doplní dokazování, přičemž výsledky toho adekvátním způsobem promítnou do interpretace sporného smluvního ujednání. Jde-li o argumentaci vedlejšího účastníka, tato se netýkala důvodů, proč Ústavní soud přistoupil ke kasaci napadených rozhodnutí, přičemž se jí budou zabývat obecné soudy v pokračujícím řízení.

40. Protože však hlavním předmětem ústavněprávního přezkumu byla interpretace Smlouvy ze strany obecných soudů, pokládá Ústavní soud za potřebné se vyjádřit k otázce, jež do tohoto rámce zapadá, tj. k poukazu vedlejšího účastníka na princip *contra proferentem*. Jeho použití by přicházelo do úvahy, jestliže by vedlejší účastník kvůli (eventuálně) nejasnému obsahu výrazu, který stěžovatelka použila, nebyl schopen zhodnotit výsledek alternativního výkladu (tj. že částka sjednaná v čl. III bodu 1 Smlouvy zahrnuje i odměnu za šíření díla) a posoudit tak přesný rozsah svých práv a povinností (a současně by při uzavírání smlouvy postupoval v tomto ohledu s dostatečnou pečlivostí). Taková situace by mohla sotva nastat, pokud by bylo prokázáno, že úmyslem obou smluvních stran bylo sjednat si ve Smlouvě práva a povinnosti odpovídající právě tomuto alternativnímu výkladu.

41. Vzhledem k výše uvedeným důvodům Ústavnímu soudu nezbylo, než konstatovat, že právní posouzení věci ze strany vrchního a Nejvyššího soudu trpí deficitem spravedlivého procesu ve smyslu čl. 36 odst. 1 Listiny. Z důvodu porušení výše uvedeného ustanovení podle § 82 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu ústavní stížnosti vyhověl a napadená rozhodnutí podle ustanovení § 82 odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu zrušil. Takto rozhodl bez ústního jednání, neboť měl za to, že od něho nelze očekávat další objasnění věci (§ 44 zákona o Ústavním soudu).

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 22. ledna 2015

Jan Musil
předseda senátu Ústavního soudu